

Obsah

Předmluva	---	11
Historické předpoklady vyučování českému jazyku ve 20. století	---	15
<i>Za právo mateřštiny</i>	---	16
ČÁST PRVNÍ		
1918–1938	---	25
1 Čeština a její vyučování v zrcadle doby	---	25
1.1 Vyučování češtiny k vlastenectví a občanskému uvědomění	---	26
1.2 Čechoslovakismus ve školské praxi	---	32
1.2.1 Čeština na Slovensku...	---	33
1.2.2 ... a slovenština v českých zemích	---	38
1.3 Čeština jako jazyk druhý	---	44
2 Lingvistika a vyučování češtiny	---	49
2.1 Školská jazykovědná terminologie	---	54
3 <i>Učivo vyběře soudný učitel.</i> Odborný profil učitele češtiny	---	59
4 Gymnázia a reálky	---	69
4.1 Latina, nebo čeština?	---	73
4.2 Vývoj názorů na pojetí jazykového vyučování	---	76
4.3 <i>Metod jest tolik, kolik jest lidí.</i> Vývoj názorů na metody vyučování	---	81
4.4 <i>Systém je cílem, ne metodou!</i> Vývoj metodických postupů	---	84
4.5 Vývoj učebních osnov v letech 1910, 1919 a 1927	---	88
4.5.1 <i>Přšera germanismu a škola.</i> Vývoj komunikačních cílů	---	90
4.5.2 Vývoj vzdělávacích cílů poznání	---	93
4.5.3 Učební osnovy 1927. Vítězství jazykové praxe	---	95
4.5.4 Vyučování slovanských jazyků	---	99
4.6 Učební osnovy 1933. Výsledek Dérerovy reformy	---	101
4.7 <i>Non multa, sed multum.</i> O učebnicích	---	107
4.7.1 <i>Podle mluvnic Dra Jana Gebauera složili...</i>	---	108
4.7.1.1 ...Karel Novák	---	115
4.7.1.2 ...Václav Ertl	---	116
4.7.1.3 ... Jan Mašín	---	118

4.7.1.4 ... Alois Gregor	---	122
4.7.2 Havránek – Kopecký – Starý – Získal: od základů jinak	---	124
4.7.3 Jiří Haller a Slohová čítanka	---	140
4.7.4 Čítanky, slovesnosti a poetiky	---	141
5 Učitelské ústavy	---	145
6 Odborné školství	---	151
6.1 Obchodní akademie	---	152
6.1.1 Josef Páta, Petr Zenkl, Josef Vycpálek a péče o vyučovací předmět	---	156
6.1.2 Jan Kaňka	---	159
6.1.3 <i>Pokud možno vystříhejme se vůbec slov cizích!</i>	---	162
6.2 Vyšší průmyslové školy	---	164
6.2.1 Jan Kabelík	---	168
6.3 Vyšší hospodářské školy	---	171

ČÁST DRUHÁ

1939–1945	---	177
1 Každodennost ve vyučování českého jazyka v období druhé světové války	---	177
1.1 Ti, kteří zůstali	---	179
1.2 Jazyková situace	---	185
2 Postavení českého jazyka v učebních plánech	---	188
2.1 Předmět utvářející názor	---	192
2.2 Reakce, taktiky a strategie	---	195
3 Odborné střední školy	---	200
4 Cestou k sjednocování a normalizaci	---	203
5 Učebnice českého jazyka	---	206
5.1 <i>Varujte se jazykových kazů</i>	---	212
5.2 Nová čítanka	---	214
6 Výukou češtiny proti zlu	---	223
7 Vladimír Šmilauer	---	225

ČÁST TŘETÍ

1945–1968	---	229
1 1945–1948. Od osvobození do únoru	---	229
1.1 <i>Začínáme napravovat, stavět a budovat</i>	---	229
1.1.1 První měsíce	---	230
1.1.2 Nová badatelská pracoviště	---	234
1.2 Čeština v životě a ve škole	---	235
1.2.1 Dotisky učebnic	---	240
1.3 Učební osnovy 1945–1948	---	244
2 1948–1953. Čas po únoru	---	249
2.1 Škola a únorová krize	---	250
2.2 Jednotná škola	---	253
2.2.1 Nivelizace jazykového vyučování	---	255
2.3 Lidé a instituce	---	257

2.4	<i>Zlepšujeme vyučování mateřštině</i>	---	260
2.5	Učební osnovy jednotné školy	---	265
2.5.1	Gymnázia – učební osnovy naposledy	---	266
2.6	Zápas o duši	---	271
2.6.1	Usnesení o učebnicích	---	273
2.6.2	Ideologie v učebních textech	---	275
2.6.3	Nové učebnice pro střední školy...	---	280
2.6.4	... a pro gymnázia	---	283
3	1953–1960. Mezi dvěma školskými zákony	---	288
3.1	Hledání příčin poprvé	---	289
3.2	Didaktika češtiny	---	293
3.3	Další restrukturalizace a změny učiva	---	295
3.4	Hledání ideální učebnice	---	301
3.4.1	Zrod experimentální učebnice	---	303
4	1960–1968. Pozvolna zpět k tradicím	---	310
4.1	Návrat gymnázií	---	312
4.2	O nové pojetí vyučování českému jazyku a literatuře	---	313
4.2.1	Učitelská příprava	---	314
4.2.1.1	Filozofická fakulta	---	315
4.2.1.2	Vysoká škola pedagogická	---	316
4.2.2	Hledání příčin podruhé	---	317
4.3	Aktuální problémy didaktiky českého jazyka	---	321
4.3.1	<i>Jeden, nebo dva předměty?</i>	---	324
4.3.2	Diskuse o racionalizaci pravopisu	---	326
4.4	Od střední všeobecně vzdělávací školy zpět ke gymnáziu	---	331
4.4.1	Integrované učebnice	---	336
5	Další osudy škol negymnazijních	---	339
5.1	Po roce 1948	---	343
5.2	Učebnice	---	355

ČÁST ČTVRTÁ

	1968–1989	---	359
1	Důsledky srpnových událostí	---	359
1.1	Za <i>Další rozvoj československé výchovně vzdělávací soustavy</i>	---	361
1.2	K novému pojetí maturitní zkoušky	---	364
2	Učitelé	---	366
3	Hlavní témata lingvistiky a jejich didaktická aplikace	---	369
3.1	Teorie vyučování českému jazyku	---	377
4	Hledání příčin potřeby	---	380
4.1	Geneze učebních osnov	---	384
5	Normotvorné rámce	---	391
5.1	Učební plány	---	391
5.1.1	Nové pojetí výchovně-vzdělávací práce – tzv. nová koncepce	---	394
5.2	Učební osnovy – 1982, 1983	---	397
5.3	Učebnice	---	401

6 Odborné školství	---	405
6.1 Střední školy pro pracující	---	411
6.2 Příprava mládeže na dělnická povolání a studijní učební obory	---	413
7 Mezi proudy. Odvrácená tvář vzdělávání	---	423
Doslov	---	429
Seznam zkratk	---	435
Obrazová příloha	---	437
Tabulky	---	467
Soupis užití literatury	---	481
Summary	---	515